PRIKAZI KNJIGA

Pero B. Petrović, **KAPITALNA ULAGANJA I PROJEKTNO FINANSIRANJE**, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2010, str. 235

Monografija profesora Petrovića pod nazivom „Kapitalna ulaganja i projektno finansiranje“ predstavlja studiju u kojoj je obrađena problematika kapitalnih ulaganja, kao i njihovog planiranja. Poseban značaj ove knjige prepoznaje se u sveobuhvatnoj analizi međuzavisnosti ekonomske vrednosti samog projekta i elemenata vremenske vrednosti novca. Šta su kapitalna ulaganja i kako se ona definišu, kao i kolika je uloga savremenog planiranja i ocene efektivnosti kapitalnih ulaganja, u procesima koji podrazumevaju višegodišnje angažovanja i čije je ostvarivanja često izloženo značajnom stepenu rizika, predstavljaju samo neka od osnovnih istraživačkih pitanja na koje ova monografije pruža odgovore. Ova studija takođe, pruža odgovore i na pitanja: koje su to prednosti koje projektno finansiranje pruža u odnosu na standardno finansiranje, kao i šta to projektno finansiranje obuhvata, kako se priprema finansijaki plan, procenjuje rizik, dizajnira miks finansiranja i podižu sredstava.

Samo donošenje odluke o dugoročnom investiranju je veoma složen problem s obzirom da podrazumeva rukovođenje velikim sumama novca, od kojih se korist očekuje u periodu dužem od godinu dana. Raznovrsnost ovih ulaganja, njihova klasifikacija i dinamika njihovog nastajanja, koja zavisi od privredne delatnosti, ali i opšte privredne klime, predstavljena je u ovoj knjizi. Osim toga, autor analizira i mikro nivo na kome nastaju novčani tokovi u vezi sa prihvatanjem i ekploatacijom investicionog projekta, kao što su: inicijalni kapitalni izdatak, neto novčani tok od eksploatacije projekta, odnosno operativni novčani tok i neto novčani tok koji se očekuje od njegove likvidacione vrednosti.

Analizirajući ekonomski vek trajanja projekta, autor naglašava da je on uslovljen nizom faktora, među kojima se ističu: fizičke karakteristike sredstava, njihova tehničko-tehnološka zastarelost i stepen konkurencije na tržištu proizvoda, usluga ili roba. Posebna pažnja posvećena je planiranju i ocenjivanju efikasnosti i rentabilnosti kapitalnih ulaganja, kao i ukazivanju na neophodnost uvažavanja vremenske vrednosti novca u tom procesu. S tim u vezi autor ističe neuvažavanje vremenske vrednosti novca kao najveću slabost metode računovodstvene stope prinosa, koja koristi od investicionog projekta izražava nekim od oblika finansijskog rezultata. Ističući da se

vremenska vrednost novca zasniva na uverenju da jedan dinar koji posedujemo danas ima veću vrednost od jednog dinara koji ćemo posedovati u budućem vremenskom periodu, autor dodaje da se ona shvata kao buduća vrednost novca i kao sadašnja vrednost novca. Stoga se buduća vrednost neto novčanog toka koji se očekuje od investicionog projekta utvrđuje na kraju veka projekta, a sadašnja na njegovom početku.

Profesor Petrović razlikuje tri modela finansiranja izgradnje u tržišnim privredama: javno (državno) finansiranje, privatno finansiranje i mešovito, odnosno partnerstvo javnog i privatnog sektora. Tehnika projektnog finansiranja, koja predstavlja osnovnu temu ovog rada, primenjuje se prilikom mešovitog finaniranja. S tim u vezi u knjizi se kao osnovno obeležje projektnog finansiranja navodi finansiranje putem zajma čija se otplata očekuje od prihoda koje će projekat ostvariti, dok se imovina projekta koristi za osiguranje otplate. Naglašava se presudna uloga projektnog finansiranja u izgradnji novih ili obnovi postojećih infrastrukturnih objekata i sistema, te se ovom studijom između ostalog želi skrenuti pažnja na potencijale projektnog finansiranja, kao i modalitete finansiranja koji mogu doprineti unapređenju ekonomskog razvoja.

Pored uvodnih postavki u kojima su predstavljeni osnovni pojmovi i objašnjen značaj kapitalnih ulaganja, kao i projektnog finansiranja u savremenim uslovima poslovanja, monografija je strukturirana u šest poglavlja.

Prvi deo razmatra poslovanje preduzeća u savremenim tokovima globalizacije i kretanja kapitala. Ovde se čitaocima skreće pažnja na pozitivne, ali i negativne posledice globalizacije i mobilnosti kapitala, naročito imajući u vidu procese korporativizacije preduzeća i narastajuće rizike u savremenim uslovima neizvesnosti. Tako u okviru prvog dela autor predstavlja razvoj novih finansijskih tehnika, koje su nastale kao posledica globalizacije finansijskih transakcija. Posebna pažnja posvećena je novim finansijskim proizvodima i instrumentima, kao i rizicima na tržištu kapitala, koji su klasifikovani i detaljno analizirani. Savremeni principi eksterne i inetene kontrole, kao i monitoring i supervizija, takođe su predstavljeni u ovom delu gde su obrazložene karakteristike sektorskog i integrisanog pristupa nadzoru finansijskog sistema.

Drugi deo monografije nastavlja se na prethodni uvodeći čitaoce u determinante poslovanja u globalnom okruženju, analiziranjem globalne konkurencije, pitanja ocenjivanja i rangiranja investicionih projekata, kao i savremanih principa korporativizacije preduzeća i kriterijuma za donošenje investicionih odluka.

Treći deo knjige pruža uvid u osnovne elemenate plana kapitalnih ulaganja, a pre svega na dobro odmeravanje odluke o kapitalnom ulaganju i sagledavanje novčanih tokova projekta, po osnovu eksploatacije i likvidacije.

Četvrti deo analizira efikasnost kapitalnih ulaganja, pružajući uvid u kriterijume i metode za ocenu rentabilnosti investicionih projekata, sagledavajući i interne stope prinosa.

Peti deo deo rada po rečima samog autora obuhvata ključna i najobomnija istraživanja koja se odnose na vremensku vrednost novca. U njemu su predstavljeni kvantitativni i kvalitativni pokazatelji rizika, njegovo moguće merenje, te njegova mogućnost diversifikacije. Naročito je obrađen deo koji se bavi budućom vrednosti novca, koja obuhvata račun sadašnje vrednosti, kao i vremenske vrednosti novca. U istom poglavlju analizirana je i očekivana stopa prinosa, kao i posebni problemi vremenske vrednosti novca.

Poslednje poglavlje knjige odnosi se na analizu procesa projektnog finansiranja infrastruture. U okviru ovog dela predstavljeni su različiti modeli finansiranja infrastrukture, osnovne postavke projektnog finansiranja, njegov značaj, prednosti i učesnici, kao i osnovni elementi projektnog finansiranja i modeli garancija za investicione projekte.

Stevan RAPAIĆ

David Đ. Dašić,
ISTORIJA DIPLOMATIJE,
Altera, Beograd 2012, str. 601

U još uvek nedovoljno razvijenoj naučno-publicističkoj literaturi u nas o fenomenima međunarodnih odnosa, spoljne politike i diplomatije knjiga prof. Dašića, dugogodišnjeg univerzitetskog nastavnika i diplomate, izdvaja se osobenim značenjem. Reč je o opštem prikazu glavnih procesa, događaja, pojava, koncepcija, izraza, ustanova, sintagmi kao oznake ključnih političkih i diplomatskih određenja relevantnih za međunarodne odnose i diplomatiju u njihovom osnovnom istorijskom razvitku. Autor s dobrim razlogom svoje ogledanje pod naslovom ISTORIJA DIPLOMATIJE dalje precizira kroz podnaslov „Evolucija diplomatije“, jer ono što sledi je prikaz fenomena diplomatije kroz njen postepeni razvoj od nižeg i prostijeg ka višem i složenijem uz neprekidne promene i menjanja, upravo ono što u svom izvornom etimološkom značenju označava izraz evolucija. „Priča“ o diplomatiji situirana je pritom – što je jedino i moguće – u kontekst opšte političke istorije sveta, od najdavnijih vremena, od država „Starog istoka“ do tzv. savremenog trenutka.

Izlaganja su organizovana u tri osnovne tematske celine, koje označavaju i svojevrsnu periodizaciju istorije diplomatije, što je, u stvari, i sadržaj knjige. Prva – „stara diplomatija“ govori o oblicima diplomatije u Starom veku, zatim, o velikim religijama, kao i paradigmatičnim vidovima diplomatije u Srednjem veku. Druga – „klasična diplomatija“ tiče se diplomatije od 15. veka do tridesetogodišnjeg rata, posebno relevantnih vidova diplomatskih aktivnosti uoči i posle Vestfalskog mira, vremena Bečkog kongresa i posle, do